

Notitie – verkenning onderzoek toekomstmogelijkheden platteland

Inleiding

Tijdens de raadsvergadering in januari 2019 is door de heer Ruitenberg (CDA) gevraagd of het college bereid is onderzoek te doen naar de toekomstmogelijkheden op het platteland.

“De CDA fractie hecht veel waarde aan het buitengebied van Dalfsen en het wel en wee van onze agrarische ondernemers. In navolging van andere gemeenten vraagt de heer B. Ruitenberg namens de CDA fractie de volgende vragen aan wethouder Schuurman:

1. Deelt de wethouder onze mening dat wij als gemeente te weinig inzicht hebben in de toekomstige ontwikkelingen van onze agrarische ondernemers en daarmee ons platteland?

2. Is de wethouder bereid om dit te onderzoeken en waar nodig zelf budget hiervoor vrij te maken? (Er zijn verschillende mogelijkheden om dit onderzoek mede te financieren, denk aan POP3 gelden, Min LNV en Unie van waterschappen).

De schriftelijke beantwoording van wethouder Schuurman luidde:

1. Binnen de gemeente is er op elk individueel bedrijfsniveau geen concreet inzicht in de toekomstige ontwikkelingen van onze agrarische ondernemers. Althans wanneer inzicht in toekomstige ontwikkelingen door het CDA breed geïnterpreteerd wordt als inzicht in bijvoorbeeld (gevolgen) wetgeving, bedrijfsopvolging, fosfaatrechten, prijzen voor producten en landschapsbeheer.

2. Als wethouder ben ik bereid de mogelijkheden voor een dergelijk onderzoek te bekijken. Hierbij zullen we de informatie uit bijvoorbeeld de gemeente Aalten, maar ook gemeente Raalte moeten ophalen en kijken wat de doelstelling is van die gemeenten. Vanzelfsprekend is een afstemming met LTO Vechtdal over dit onderwerp gewenst.

Ook draagt het CDA financieringsmogelijkheden zoals POP gelden, ministerie van LNV en Unie van waterschappen aan. Voor het voorgestelde “onderzoek toekomstmogelijkheden platteland” zijn die financieringsmogelijkheden ons op dit moment niet bekend. Ook dit vraagt uitzoekwerk, ook met inbegrip van eventueel daarbij behorende voorwaarden.

Bovenstaande afstemming en onderzoek betekent voornamelijk een inschatting dat er in Q2 2019 een beter beeld kan worden gevormd van de mogelijkheden tot een onderzoek.

In dat geval zal uw raad via het RIS worden geïnformeerd.

Wethouder Schuurman heeft in de raadsvergadering van 28 januari 2019 toegezegd informatie in te winnen en het onderzoek uit te voeren. Eveneens legt wethouder Schuurman daarbij de verbinding met de omgevingsvisie. De toezegging is dat de raad voor de zomer een voorstel zal ontvangen.

Doel van de notitie

In deze notitie gaan wij nadrukkelijk in op de mogelijkheden tot een onderzoek, waarbij wij tevens aangeven wat er in zijn algemeenheid beleidsmatig gedaan is of gedaan zou kunnen worden met betrekking tot toekomstige ontwikkelingen van onze agrarische ondernemers.

(NB: via de hyperlinks kunt u het achterliggende document inzien)

Wat is er al gedaan?

In 2016 is er door een afstudeerder een onderzoek uitgevoerd naar Vrijkomende Agrarische Bebouwing in het buitengebied van de gemeente Dalfsen. Dit onderzoek heeft zich voornamelijk gericht op hoe het gemeentelijk beleid ingericht kan worden op de opgave die op de gemeente af komt voor wat betreft leegstand. Het onderzoek begint met een definitie van deze opgave: wat staat al leeg en wat komt daar tot 2030 nog bij? Op het moment van het onderzoek stond ruim 36.000 m² aan agrarische bebouwing leeg in de gemeente Dalfsen. Daarnaast komt er volgens het onderzoek tot en met 2030 nog eens ruim 120.000 m² aan agrarische bebouwing leeg te staan in de gemeente Dalfsen. De te verwachten leegstand voor de gemeente Dalfsen tot en met 2030 komt daarmee op ruim 156.000 m². Vervolgens gaat het onderzoek in op het toenmalige beleidsinstrumentarium van de gemeente Dalfsen en de ervaren knelpunten daarin.

Naar aanleiding van dit onderzoek is de Aanpak Leegstand Buitengebied gemeente Dalfsen opgesteld en april 2017 vastgesteld. Hierin wordt dieper ingegaan op de opgave en worden concrete

acties benoemt om knelpunten en belemmeringen in huidig beleid op te lossen (zie onderstaande afbeelding). Enkele vervolgacties zijn al opgepakt. Zo zijn de [beleidsregels](#). Ontwikkelen met Kwaliteit in het Buitengebied van de Gemeente Dalfsen verrijkt met de zogenaamd 'sloop voor kansen' regeling, waarbij sloop vierkante meters voor meer doeleinden gebruikt kan worden. Deze zijn in het najaar van 2017 vastgesteld door de gemeenteraad. Bovendien kunnen sloop vierkante meters nu vastgelegd worden en verkocht worden aan initiatiefnemers die vierkante meters zoeken. Op dit moment wordt hier dankbaar gebruik van gemaakt, wat terug te zien is in de vele sloop voor kansen projecten in de verzamelplannen en losse herzieningen. Daarnaast zijn er bij recht meer mogelijkheden voor nevenactiviteiten bij een agrarisch bedrijf, waardoor hier geen vergunning meer voor nodig is en bedrijven dus makkelijker hun activiteiten kunnen verbreden. Hier zitten vanzelfsprekend grenzen en voorwaarden aan verbonden. Ook zijn procedures voor kleine sloop voor kansen projecten (uitbreiding woning en oppervlakte bijbehorende bouwwerken) makkelijker gemaakt. Dit is tegenwoordig via een vergunning te regelen, in plaats van via een volledige bestemmingsplanwijziging.

Bewustwording en ondersteuning	Middelen en mogelijkheden voor sloop creëren	Belemmeringen in regels en procedures wegnemen	Ontwikkelingsgericht samenwerken	Voorkomen probleem toekomst
<p>Aansluiten bij voorlichting over asbest</p> <p>Voorlichting over mogelijkheden met stakeholders oppakken</p> <p>Platform Stil Leed platteland (in oprichting)</p>	<p>Geen extra sloopsubsidie regeling</p> <p>De regeling "Sloop voor Kansen" uitwerken (concept zie bijlage 2)</p> <p>Inzichtelijk maken van vraag en aanbod van sloop m²</p> <p>Slooprechten verhandelbaar maken (sloopvouchers)</p> <p>Revolverendfonds/Herontwikkelingsfonds</p> <p>Sloop actie (in combinatie met asbest)</p>	<p>Hergebruik regeling in stappen aanpassen;</p> <p>Procedures voor 'hergebruik en 'sloop voor kansen' verder vereenvoudigen</p>	<p>Gebruik maken van provinciaal en VNG netwerk</p> <p>Living Lab (in oprichting)</p> <p>Samenwerking tussen en met stakeholders</p>	<p>Provinciaal en VNG project op dit gebied blijven volgen</p>

Wat gaan wij nog doen?

Hoewel het beleidsinstrumentarium nu meer mogelijkheden biedt voor vrijkomende erven, merken wij dat dit nog onvoldoende bekend is en leeft bij de inwoners van de gemeente Dalfsen. Vanuit de aanpak leegstand buitengebied is nog budget over. Dit resterende budget willen wij daarom inzetten op communicatie. Met een communicatieplan gericht op verschillende doelgroepen hopen wij eigenaren van leegstaande of vrijkomende erven, maar ook agrariërs die door willen, te informeren over alle mogelijkheden van het gemeentelijk beleid. Bovendien hopen wij hiermee dat initiatiefnemers de gemeente in een zo vroeg mogelijk stadium vinden. Tevens worden de ontwikkelingen in de agrarische sector voortdurend in de gaten gehouden. Mochten er ontwikkelingen voordoen die wijzigingen van het huidige beleidsinstrumentarium eisen, dan kan het budget daarnaast ook daarvoor ingezet worden.

Gelijktijdig loopt er een traject Toekomstgerichte Erven vanuit de provincie Overijssel. De provincie heeft 2 miljoen euro beschikbaar gesteld voor het aanstellen van zogenaamde ervencoaches, naar aanleiding van positieve pilots in enkele gemeenten. Deze ervencoaches moeten eigenaren van erven helpen om hun erf toekomstgericht te maken. Dit kan zitten in verduurzaming of uitbreiding van een agrarisch bedrijf, maar ook nieuwe functies ontwikkelen op een agrarisch bedrijf of het saneren van leegstaande bebouwing. De bedoeling is dat de ervencoach de eigenaren van de erven helpt met de keuze, maar niet de keuze voor ze maakt. Een ervencoach heeft een breed palet aan kennis, onder andere over ruimtelijke ordening, fiscale aspecten, maar ook sociale aspecten. Op dit moment heeft de provincie Overijssel 10 ervencoaches aangesteld, welke flexibel inzetbaar zijn in de gehele provincie. Als je als gemeente zijnde gebruik wilt maken van een ervencoach dan moet daar een plan van aanpak voor geschreven worden.

In de gemeente Dalfsen werken wij aan een dergelijk plan van aanpak. Wij zijn voornemens de ervencoach in te zetten voor de 56 agrariërs die deelnemen aan de stoppersregeling. Dat zij deelnemen aan een stoppersregeling betekent dat zij iets met hun erf moeten, en soms zelfs dat de bestemming voor een bepaalde datum gewijzigd is. Er moeten dus keuzes gemaakt worden en dit moet op een korte termijn. Een ervencoach kan deze stoppers helpen bij het maken van de keuze en verbinden met de juiste personen (ambtenaren of bedrijfsleven). Er is gekozen voor deze doelgroep om dat het een afgebakende opdracht is waarbij de ervencoach doelgericht aan het werk kan. Bovendien zullen deze agrariërs echt iets met hun erf moeten, waardoor ook bij hen de noodzaak gevoeld wordt. Wij zullen daarnaast wel enige flexibiliteit in het plan van aanpak aanbrengen, waardoor de ervencoach ook eens op een ander erf ingezet kan worden. Tevens vindt er afstemming plaats met de gemeenten Ommen en Hardenberg over hun opdrachten richting de ervencoach. Ambtelijk is het belangrijk dat er uren zijn om vragen van de ervencoach of de agrariërs te beantwoorden. Hiertegenover staat dat de ambtenaren niet zelf de stoppers hoeven te helpen bij het maken van een keuze. Per saldo zal de ambtelijke inzet daarom niet toenemen.

Vooruitlopend op het nu opengestelde traject Toekomstgerichte Erven heeft de gemeente Raalte al met een pilot meegedaan voor een ervencoach, samen met drie andere gemeenten. Dit waren de gemeenten Hof van Twente, Tubbergen Dinkelland en Almelo. Daarna heeft de provincie besloten dit traject voor alle gemeenten open te stellen.

Wat kunnen we nog doen?

Op de vraag wat we verder kunnen doen lichten we de volgende mogelijkheden toe:

- Leader - Pop 3
- Voorbeeld Aalten
- Bijeenkomst gericht op agrariërs
- Omgevingsvisie

Leader - POP 3

POP3 loopt van 2014 tot 2020 en is onderdeel van het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling. Hiermee werkt de Europese Unie aan een duurzame en concurrerende agrarische sector en een leefbaar platteland. De volgende prioriteiten staan centraal:

- Versterken van innovatie, verduurzaming en concurrentiekracht
- Jonge boeren
- Natuur en landschap
- Verbetering van waterkwaliteit

LEADER (lokale initiatieven)

De LEADER aanpak stimuleert samenwerking en innovatie van onderop. Dit betekent dat plannen en projecten starten vanuit de samenleving.

In Overijssel zijn 4 LEADER-gebieden aangewezen. In deze gebieden kan een project in aanmerking komen voor subsidie. Op onderstaande pagina's vind u ook de Lokale Ontwikkelingsstrategieën van de gebieden.

- Noord-Overijssel (inclusief buitengebied Zwolle en Kampen)
<https://netwerkplatteland.nl/kamer/leader-noord-overijssel>
- Salland <https://www.dekrachtvansalland.nl/subsidies/leader-de-kracht-van-salland>
- Zuidwest-Twente <https://leaderzuidwesttwente.nl/>
- Noordoost-Twente <http://www.leadernoordoosttwente.nl/>

Voorbeeld gemeente Aalten

Als voorbeeld van een onderzoek die ingaat op de toekomst van het platteland is contact opgenomen met de gemeente Aalten. Het doel van dit onderzoek was tweeledig:

1. Informatie verzamelen over de gevolgen van ontwikkelingen in de agrarische sector zodat, waar mogelijk, passende dienstverlening geboden kan worden.
2. Agrarische ondernemers in staat stellen goed gemotiveerde keuze voor de toekomst te maken.

Het onderzoek kende de volgende onderdelen:

Startbijeenkomst	€ 3.500
Vorbereiding/brieven	€ 1.500
Telefonisch benaderen doelgroep	€ 6.875
Keukentafelgesprekken	€ 34.500
Coaching trajecten	€ 110.400
Onvoorzien	€ 13.225
Totaal	€ 170.000

Het onderzoek naar de toekomst van het platteland in de gemeente Aalten, inclusief coachingstrajecten, is uitgevoerd door 4 ervencoaches en kende een looptijd van bijna een jaar. Aan het onderzoek namen van de ca. 250 gevestigde agrariërs zo'n 200 agrariërs deel.

Onderzoek door de GGD IJsselland

Opgemerkt kan worden dat binnen onze regio de GGD IJsselland een onderzoek doet naar de psychologische problemen bij boeren door veranderingen binnen de landbouw. De gezondheidsdienst doet onderzoek naar problemen bij boeren omdat boeren veel grote veranderingen en tegenslagen te verwerken hebben gekregen.

Kortheidshalve verwijzen we naar <https://www.rtvoost.nl/nieuws/315096/GGD-onderzoekt-psychosociale-problemen-bij-boeren-door-veranderingen>

Bijeenkomst gericht op agrariërs

De gemeente gaat in het najaar een bijeenkomst organiseren gericht op agrarische ondernemers. Doel daarvan is te werken aan een veiliger buitengebied, door aandacht te besteden aan de actuele maatschappelijke vraagstukken naar aanleiding van 'Boxtel', en aan ondermijning. Dit is daarnaast een bouwsteen voor de omgevingsvisie met betrekking tot het platteland en tevens is een dergelijke avond met agrarische ondernemers de opmaat naar meer ondernemersbijeenkomsten naar aanleiding van avonden over dienstverlening. Hierover is contact geweest met LTO-Vechtdal.

Omgevingsvisie

Zoals uw raad weet wordt het proces naar een omgevingsvisie (en naderhand een omgevingsplan) nog doorlopen. Wat betreft de bredere discussie in de trant van een vitaal platteland, zijn wij van mening dat dit thuis hoort in de Omgevingsvisie. Dit proces zal integraal tot stand komen en wanneer

sprake is van het ontbreken van voldoende inzicht zullen wij nader onderzoek doen. Kijkend naar de agrarische sector zullen wij ook stakeholders als het LTO via dit proces hun visie laten geven op de ontwikkeling van het platteland in Dalfsen.

In het eerste kwartaal 2020 verschijnt de kadernotitie omgevingsvisie Dalfsen.

Conclusie

Binnen het huidige beleid, als ook op het niveau van het bestemmingsplan, kunnen vragenstukken voor de individuele agrariërs, nog adequaat worden gefaciliteerd. We denken hierbij aan het verzamelplan buitengebied, maar ook aan de 'Sloop voor kansen' regeling.

Voor toekomstige ontwikkelingen in ons buitengebied zijn wij van mening zijn dat de omgevingsvisie de plek is waar de toekomstige ontwikkelingen voor de hele gemeente (en dus ook het platteland) vastgelegd zou moeten worden. Parallel aan het proces van de omgevingsvisie (tot 2021) is nu de inzet gericht op het traject Toekomstgerichte Erven (2019 - 2020) van de provincie Overijssel.

Richting agrarische ondernemers willen we een bijeenkomst houden (dus de aandacht voor stoppers, en de bijeenkomst rond ondermijning/veilig buitengebied).

Vanuit de gemeente wordt er al veel gedaan, maar een afzonderlijk onderzoek voegt nu niet veel toe gelet op het feit dat een thema als de vitaliteit van het buitengebied terugkomt binnen de omgevingsvisie.

Er is al aandacht voor zowel de ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied als voor het ondernemerschap (collectief en individueel). Om die reden is de vraag welke toegevoegde waarde een onderzoek naar de toekomst van het platteland zou opleveren. Het voorbeeld van de gemeente Aalten laat zien dat voor een dergelijk onderzoek ook een stevige investering nodig is, waarvoor de middelen op dit moment niet beschikbaar zijn.